

Р. Й. Сабодош

ВПЛИВ МІГРАЦІЇ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄС

У статті проаналізовано вплив міграції на розвиток європейської ідентичності в Україні та чинники європейської інтеграції України, появу в українському суспільстві поняття “європейська ідентичність”, роль у цьому трудових мігрантів у країнах ЄС, зокрема українських. Досліджено такі поняття, як “європейська модель” та “ідентичність”, “глобалізаційні процеси у Європі” та роль в них мігрантів. Викладено перспективи вступу України в ЄС та його прискорення, зокрема, за допомогою української діаспори та четвертої хвилі трудової міграції з України. Висвітлено роль залучення мігрантів (науковців, культурних діячів, підприємців та простих робочих) для формування своєрідного українського лобі в країнах ЄС. Проаналізовано подальше функціонування Європи як соціального проекту та можливість інтеграції України в європейські структури. Дана характеристика європейської моделі та об’єднуючих процесів, які відбуваються між країнами ЄС. Висвітлено роль та необхідність залучення мігрантів при виробленні універсальної системи відносин, європейської концепції, внесення в державу поняття “європейські цінності”, досвід та знання, “безболісної” ідентичності та одночасно зберегти національну самобутність, уникнувши соціальної напруги в потенційно можливих країнах ЄС та країнах, які вже входять до нього.

Ключові слова: європейська концепція, міграція, діаспора.

R. J. Sabadosh

INFLUENCE OF MIGRATION ON DEVELOPMENT OF THE EUROPEAN IDENTITY IN UKRAINE

In the contribution of europspect of Ukraine and appearance in Ukrainian society of concept the European identity, role herein labour emigrants in the countries of EU in particular from Ukraine we tried to explore such concepts as

the European model and identity, global processes in Europe, and which role the migrants play in this process. Europrospects of entry of Ukraine in EU and its accelerations, in particular by Ukrainian diaspora and fourth wave of labour emigration from Ukraine with bringing in of emigrants (research workers, cultural figures, businessmen and simple works) for forming of the original Ukrainian lobby in the countries of EU, subsequent functioning of Europe as a social project and integration of Ukraine in the European structures. My contribution deals with the prospects of Ukraine

Key words: *europianian conception, migration, diaspora.*

В епоху, коли індивіди значно менше прив'язані до свого походження, території, мови тощо, коли мультикультуралізм гібридує та подавляє національну культуру шляхом глобалізації та інтеграції, питання виживання держави лежить саме в площині її здатності зберігати внутрішню колективну ідентичність на основі нових громадянських цінностей [1]. Простежуючи рух ЄС на південний – схід та центральний – схід Європи і беручи до уваги перспективи держав цього регіону до євроінтеграції за релігійними, географічними та економічними ознаками, наступними країнами після Хорватії та Ісландії, які будуть прийняті в 2011 році, значні шанси вступити мають: Сербія, Македонія, Албанія, Боснія та Герцеговина. Також певні європерспективи мають Грузія, Молдова, Білорусь та Україна, якщо зможуть провести демократичні реформи. Натомість, європерспективи Туреччини є досить далекі, зважаючи на релігійні відмінності, які присутні між християнами (католики і православні) та ісламом (мусульманство). Росія також може спробувати інтегруватися, але специфіка історичного розвитку та сучасний державний устрій стоять на серйозній перешкоді до євроінтеграції. Наскільки вищезазначені країни євроінтегруються, залежить від багатьох чинників: бажання ЄС до розширення, термінів подолання наслідків сучасної світової кризи та від того, наскільки підходять перераховані країни під європейську модель. Європейська модель пропонує громадянський концепт, який заснований на єдиному політичному полі і єдиній політичній нації. Протиставлення “свій-чужий” тут виноситься за межі національного кордону і максимально зменшує появу розріз-

нення всередині національної держави. А тому в європейських країнах процвітає саме державницький націоналізм, спрямований швидше проти мігрантів, ніж проти власних національних меншин [6]. Україна знаходиться ще на етапі становлення державницького націоналізму, який затягнувся в часовому відрізьку. У його прискоренні можуть допомогти трудові мігранти, які знаходяться за межами України і можуть внести в батьківщину таке поняття, як “європейські цінності”, “ідентичність”, “досвід” та “знання”. Залучення діаспори та трудових мігрантів допоможе швидше євроінтегруватися нашій державі.

У контексті України мова йде про європейську інтеграцію, яка надає необхідне знання та цінності з трансформації політичних інститутів та модернізації суспільства. Важливо, що європейська інтеграція починає з внутрішніх змін в державному апараті, зокрема, запровадження нових систем управління, європейських досвідів та знань. Оскільки європейська інтеграція формувалась на громадянських мультикультурних цінностях, її вплив на органи влади вже частково захищає їх від культурних антагонізмів та сприяє засвоєнню нових цінностей [1]. Поняття “ідентичність” нині широко використовується в етнології, психології, культурній та соціальній антропології, в політичних науках. У найширшому смислі воно означає усвідомлення людиною власної приналежності до певної групи, яке дає їй змогу визначити своє місце в соціокультурному просторі та вільно орієнтуватися в навколишньому світі. Отже, національною ідентичністю є усвідомлення людиною власної приналежності до певної нації і держави [2]. Натомість, європейська ідентичність певне поняття, яке прив’язує населення держав до конкретних ціннісних просторів, які виходять за межі національних кордонів та об’єднують держави в певну організацію, яке вони задля неї жертвують певною частиною своєї незалежності. Наприклад, спільні кордони (Шенген), грошова одиниця (євро) сприяють тіснішій економічній, освітній, політичній, нормативно-правовій, територіальній співпраці країн ЄС, що свідчить про об’єднавчі процеси, які відбуваються на Європейському континенті та своєрідний поділ на “своїх” та “чужих” (за історичними, економічними, національними озна-

ками), що свідчить про певну закритість ЄС. Оскільки, із скасуванням кордонів між країнами ЄС (Шенгенська зона), одночасно формується щораз більш сувора міграційна політика. З іншого боку, функціонування такої структури можливе лише у випадку, якщо громадяни ЄС відчуватимуть приналежність до власних держав (історії та культури); нівелювання цього чинника автоматично викличе незадоволеність населення, що ми вже спостерігали при обговоренні питання прийняття Конституції ЄС на прикладі Ірландії. Тому, необхідне вироблення гнучкої міграційної політики, з врахуванням вже присутніх мігрантів, у країнах ЄС. Перетворення Європи не тільки на економічний, а й на політичний проект передбачає вироблення єдиної європейської ідентичності в межах єдиного соціального простору. А також створення єдиного культурного простору. Так, єдиний загальноєвропейський ринок – це міжнародна кооперація й поділ праці, це ринок “робочої сили”, це зняття митних бар’єрів у культурних обмінах, це єдина податкова система тощо [4]. З іншого боку, різке зростання кількості мігрантів у країнах Західної Європи веде до того, що ЄС, вводить все жорсткішу міграційну політику. Це пов’язано з дискримінацією мігрантів: безладами у Парижі та в цілому у Франції, де були задіяні мігранти з арабських країн, з сучасною світовою кризою: (наприклад, задля зменшення нелегалів у країні, наприклад, Чехія, якщо мігрант втратив роботу, надає проїзний квиток та 500 євро на зворотню дорогу). Значне представництво турецької діаспори в Німеччині, вихідців з арабських країн у Франції, у Британії з Пакистану та колишніх колоній, змушують країни ЄС бути обачними щодо напливу мігрантів у їхні країни. Задля уникнення соціальної напруги та для того, щоб не втратити своєї національної самобутності з інтеграційними процесами в Європі, вимагає, з часом, вироблення універсальної системи відносин, яка задовольнить всі країни ЄС, що, на нашу думку, вимагає і залучення мігрантів до створення єдиної європейської концепції, задля уникнення подій, які відбулися у Франції. Традиційний розподіл між “своїми” і “чужими” йде по лінії належності до Західної культури. Європейці не розглядають один одного як справжніх іноземців. На-

приклад, у Бельгії, Данії, Німеччині, іноземцями вважають швидше турків, арабів та азіатів. Виходить так, що ідентифікація з європейським проектом і є другорядною, але кордони між “своїми” і “чужими” – це кордони між автохтонним населенням, емігрантами з інших європейських країн з одного боку; та емігрантами з-поза Європи особливо не-білими, з іншого боку [3]. Оскільки це призводить до виключення мігрантів з системи європейських відносин, що зумовлено, насамперед, історичними та культурними відмінностями. Прийняття фундаментальних цінностей Європи на особистісному рівні дозволяє об’єднати Європу в одне ціле. Низьке зацікавлення громадян України в євроінтеграційних процесах, які відбуваються в Європі, викликані значною недостатністю інформації щодо питання ЄС, аналізу його позитивних та негативних сторін, функціонування євроструктур, нормативно-правове забезпечення та інше. Щодо виправлення ситуації в українському суспільстві можуть допомогти ЗМІ, вироблення спеціальної державної програми PR – забезпечення європейської інтеграції та формування європейської ідентичності, болонський процес (входження нашої освіти в загальноєвропейський освітній простір), тісніша співпраця держави з українською діаспорою в Європі та сучасною четвертою хвилею трудової еміграції з України. Інтеграційні процеси зумовили формування європейської ідентичності, яка є підґрунтям європейського об’єднання, важливою передумовою включення окремих країн до європейської співдружності, що буде супроводжувати інтеграційні процеси на внутрішньому, соціально-психологічному рівні. Буде великою помилкою, недооцінювати значення соціально-психологічних чинників інтеграції, адже європейська економіка потребує європейського соціально-політичного та культурного середовища і “європейського” громадянина, тобто людини, яка відчуває себе органічною частинкою європейського світу [5]. Прагнення побудови соціального проекту майбутньої Європи за допомогою угод: (Римської, Маастрихтської та Амстердамської), запровадження єдиної грошової одиниці, скасування внутрішніх кордонів і тісніша співпраця між країнами ЄС в економічній та освітній сферах повинні пере-

творити ЄС в єдину структуру, яка зможе конкурувати з США, Японією та Китаєм на світовому ринку та політичному житті світу. З іншого боку, наскільки ЄС здатний боротися з мультикультуральним європейським суспільством та врахуванням глобалізаційних процесів у світі, залежить дієздатність цього проекту та подальша європейська інтеграція як держав ЄС, так і тих, які географічно належать до Європи, зокрема України, яка повинна провести економічні, політичні, правові, соціальні, освітні та культурні реформи, що допоможуть прискорити інтеграцію в європейські та євроатлантичні політичні та соціальні структури, зокрема із залученням мігрантів (науковців, культурних діячів, підприємців та простих робочих) для формування своєрідного українського лобі в країнах ЄС.

Література:

1. Віктор Андрусів Конструювання колективної ідентичності: перспективи в Україні. Частина II <http://www.dem-alliance.org/main/rn/120/news/764/>.
2. Денис Сладкий Національна ідентичність як чинник національної та міжнародної безпеки <http://www.politik.org.ua/vidmagcontent.php3?m=1&n=83&c=2035>.
3. Дірк Якобс, Роберт Мейер Європейська ідентичність: факти і вимисли http://dialogs.org.ua/crossroad_full.php?m_id=205.
4. Тетяна Ковальчук Роль і місце культурної політики Європейського Союзу у процесі європейського будівництва <http://www.viche.info/journal/772/>.
5. Тихомирова Є. Б. Формування європейської ідентичності як чинник європейської інтеграції http://www.library.ukma.kiev.ua/e-/NZ/NZV45_2005_polityk/10_tykhomyrova_yeb.pdf.
6. Юрій Таран Східні європейці чи західні слов'яни: проблеми ідентичності у Центрально-Східній Європі http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=2666.